

Tilsynsrapport

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Nes kommune – Fjellfoten skole

Sammendrag

Statsforvalteren gjennomfører tilsyn med Nes kommune. Temaet for tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at eleven har et trygt og godt skolemiljø. Tilsynet er en del av felles nasjonalt tilsyn 2018-2021.

Hovedpunkter i tilsynet er:

- plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Det overordnede formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket når det gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Avdekkede brudd på regelverket

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-4 og 9-1. Nes kommune må i den forbindelse se til at:

- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet.
- Rektor sørger for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

Status på rapporten og veien videre

Kommunen mottok en foreløpig tilsynsrapport og har uttalt seg innen fristen. Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting. Kommunen har rettefrist til **14.05.2022**.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
1 Innledning	4
1.1 Kort om Fjellfoten skole - Nes kommune.....	4
1.2 Tema for tilsynet.....	4
1.3 Om gjennomføringen av tilsynet.....	5
2 Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	5
2.1 Rettslig krav 1: Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø (RefLex 1.2 – 1.8).....	5
2.2 Rettslig krav 2: Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig (RefLex 1.9 – 1.11).....	10
2.3 Rettslig krav 3: Plikten til å varsle rektor (RefLex 1.12 – 1.17).....	13
2.4 Rettslig krav 4: Plikten til å undersøke alle saker (RefLex 1.19–1.23)	17
2.5 Rettslig krav 5: Plikten til å sette inn egnede tiltak (RefLex 1.25 – 1.28).....	21
3 Statsforvalterens reaksjoner.....	24
3.1 Pålegg om retting	24
3.2 Oppfølging av påleggene.....	24
4 Kommunen har rett til å klage.....	24
5 Dokumenter	27

1 Innledning

Statsforvalteren fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom Nes kommune og Fjellfoten skole ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på [www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/](http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/).

1.1 Kort om Fjellfoten skole - Nes kommune

Fjellfoten skole er en offentlig barneskole (1. til 7. trinn) i Nes kommune. Skolen har totalt 164 elever (tall fra GSI for skoleåret 2020/2021 pr. desember 2021). Ved skolen er det totalt 16 lærere til undervisning (tall fra GSI for skoleåret 2020/2021 fra desember 2021).

Nes kommune har totalt 23763 innbyggere (per 3. kvartal 2021, tall fra <https://www.ssb.no/kommunefakta/nes>), hvorav 2717 var elever i grunnskolen (tall fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/tall-om-elever-og-skoler/> pr. 01.10.2021).

Nes kommune har 11 grunnskoler (tall fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/tall-om-elever-og-skoler/> pr. 01.10.2021).

1.2 Tema for tilsynet

Felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet 2018-2021 omfatter følgende temaer: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, skolebasert vurdering, tidlig innsats, spesialundervisning, skolemiljø, grunnskoleopplæring for voksne og videregående opplæring for voksne.

Temaet for dette tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Under dette temaet kontrollerer vi:

- Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. § 9 A-4.

Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket knyttet til skolemiljø, og slik bidra til økt rettssikkerhet for elevene.

1.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Statsforvalteren åpnet tilsyn med Nes kommune i brev av 15.09.2021. Kommunen ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjon for å gjennomføre tilsynet. I dette tilsynet har vi benyttet Utdanningsdirektoratets system for egenvurdering, RefLex, som informasjonsgrunnlag. RefLex er besvart av lærere, SFO-ansatte og ledere i skolen. Vi har mottatt dokumentasjon som underbygger svarene som skolen gir i RefLex.

Statsforvalterens vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på den skriftlige dokumentasjonen fra skolen. For oversikt over dokumenter som inngår i dokumentasjonsgrunnlaget, se 5. *Dokumenter*.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til kommunen den 17.01.2022. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Kommunen har kommentert innholdet i den foreløpige tilsynsrapporten innen fristen 03.02.2022. Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting.

2 Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4. Rektor må bestemme hvordan de som jobber på skolen skal arbeide for å oppfylle delpliktene i aktivitetsplikten, og følge opp at dette blir gjort, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9-1.

2.1 Rettslig krav 1: Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø (RefLex 1.2 – 1.8)

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen skal følge spesielt godt med på elever med særskilte sårbarhetsfaktorer knyttet ved seg. Skolen må skaffe seg informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Skolen skal dokumentere hvordan den følger med.

Statsforvalterens undersøkelser

Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø? (RefLex 1.2)

I RefLex svarer konstituert rektor og alle de ansatte ja på spørsmål om de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av situasjonen når de skal vurdere om eleven har et trygt og godt skolemiljø. Flere av de ansatte viser blant annet til at de tidligere har vært med på samlinger om barns psykiske helse, psykologisk førstehjelp og følelseshjulet. I tillegg har de fått informasjon om aktivitetsplikten på planleggingsdagen den 17.08.2021. Videre svarer noen av de ansatte at de har jobbet i fellesskap med hvordan de skal møte elever som møter på utfordringer i skolen, at

det er viktig å ta barn og deres opplevelse på alvor, og at de er opptatt av å følge opp henvendelser fra foreldre med én gang.

Statsforvalteren har mottatt et utvalg elevsaker i dette tilsynet. Dokumentasjonen viser at det er laget aktivitetsplaner i alle elevsakene. Det er videre dokumentert at skolens ansatte har snakket med elevene i et flertall av sakene der det er laget en aktivitetsplan, og det er dokumentert gjennom møtereferater at skolen har samarbeidet med foreldrene.

Statsforvalterens vurderinger

Alle som jobber på skolen, skal ha eller få kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. De ansatte gir noe forskjellige svar i RefLex. Statsforvalteren vurderer likevel at det kommer fram at de ansatte har fått kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. Dette sett i sammenheng med at elevens subjektive opplevelse av situasjonen kommer fram i et flertall av elevdokumentasjonen vi har mottatt. Her vises det til hva elevene selv har ment og sagt om sin opplevelse.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet? (RefLex 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7 og 1.8)

Kjennetegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

På spørsmål i RefLex om de ansatte har fått kompetanse i hvordan de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, svarer konstituert rektor nei, mens de andre ansatte svarer ja.

Noen av de ansatte svarer at de ikke har hatt en systematisk opplæring. De mener at de likevel er oppmerksomme på de elevene som trenger ekstra oppfølging i forbindelse med tilsyn ute, og at kontaktlærer informerer andre i personalet muntlig om sårbarhetsfaktorer hos den enkelte elev.

Andre ansatte viser til informasjon som ble gitt på planleggingsdagen den 17.08.2021, og at det også har vært gitt informasjon om kommunens plan for sosiallæring og livsmestring. Videre har noen ansatte vist til at tiltak for å forebygge og avdekke mobbing står beskrevet i skolens «Tiltaksplan mot mobbing».

Konstituert rektor påpeker at han ble konstituert som rektor den 27.09.2021 og at han som rektor per nå ikke har gitt kompetanse til alle ansatte på dette området. Han viser til dokumentet «Implementeringsplan – arbeid med skolens psykososiale miljø – Fjellfoten skole», der det står beskrevet hvordan skolen skal arbeide framover for å sikre at de ansatte har den nødvendige kompetansen om aktivitetsplikten og de enkelte delpliktene.

Dokumentasjonen vi har mottatt fra skolen viser at kapittel 9 A i opplæringsloven var ett av flere temaer på planleggingsdagen for de ansatte den 17.08.2021.

Vi ser også at plikten til å følge med er omtalt i flere av planene vi har mottatt. I dokumentet «Prosedyre for Opplæringsloven § 9A; Elevenes skolemiljø» står det blant annet at alle ansatte har plikt til å følge med. I dokumentet «Implementeringsplan – arbeid med skolens psykososiale miljø – Fjellfoten skole», står det at det var planlagt å arbeide med delplikt 1 «Å følge med» og «Hvordan ser vi at noen ikke har det bra?» på en planleggingsdag den 17.11.2021.

Videre ser vi av dokumentet «Sosial læring og livsmestring 2019-2022» at det på side 15 blant annet er vist til at alle barn og unge har rett til et oppvekst- og læringsmiljø uten mobbing. Det er også vist til at rutiner, skjemaer og mal for aktivitetsplan ligger på kommunens hjemmeside, og det er lagt inn en kobling til nettsiden www.nes-ak.kommune.no. Ved å følge denne koblingen kommer man først til nettsiden til kommunen, men vi kan ikke finne informasjon om rutiner, skjemaer o.l. på denne nettsiden.

Til slutt er det i dokumentet «Tiltaksplan mot mobbing» blant annet vist til forskjellige tiltak for å avdekke mobbing. Det står imidlertid at denne tiltaksplanen ble vedtatt i SU ved Fjellfoten skole den 24.05.2016. Dette kan tilsi at dokumentet sist gang ble oppdatert da tidligere oppl. kap. 9a i opplæringsloven om retten til et godt fysisk og psykososialt miljø var gjeldende.

Følge med på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Bortsett fra konstituert rektor som svarer nei, så svarer alle de andre ansatte ja på spørsmål i RefLex om de følger med på om den enkelte eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Noen av de ansatte svarer blant annet at kontaktlærerne har satt av tid til å gjennomføre elevsamtaler hver uke, og at det i tillegg blir gjennomført utviklingssamtaler to ganger i året. Videre kommer det fram at de voksne følger med på elevene i løpet av tilsyn ute. Det beskrives at man har inntrykk av at alle voksne tar ansvar for alle elevene uansett hvilken klasse de tilhører fordi det er en liten og oversiktlig skole.

Konstituert rektor svarer at mange av de ansatte har bekreftet i samtaler at de alltid følger godt med, og at det blir gjennomført blant annet gjennom elevsamtaler og utviklingssamtaler. Bakgrunnen for at konstituert rektor har svart nei på dette spørsmålet er fordi han kun har vært rektor i en måned på svartidspunktet og at det ikke er tilstrekkelig klart for ham om alle de ansatte har en felles forståelse av dette. Videre svarer konstituert rektor at han ikke har noen dokumentasjon på at dette gjøres og hvordan dette gjøres, bortsett fra at de ansatte gjennomfører og dokumenterer elevsamtaler og utviklingssamtaler.

Dokumentasjonen vi har mottatt i RefLex viser at ved bruk av dokumentene «Elevsamtaler – mal» og «Utviklingssamtale – mal» kan skolen få kjennskap til hvordan elevene har det og få informasjon om elevenes trivsel på skolen.

I dokumentet «Dokumentasjon av aktivitetsplikten» står det blant annet at skolen kan gi korte beskrivelser av hvordan skolen jobber med å følge med ved blant annet observasjon, elevsamtaler og forskjellige møter med og for personalet. Det står beskrevet i dokumentet

«Sosial læring og livsmestring 2019-2022» på side 13 om de voksnes rolle i friminuttene og herunder blant annet plikten til å følge med.

Videre gir dokumentene «Tilsynsplan mellomtrinnet» og «Tilsynsplan småskoletrinnet» en oversikt over tidspunkter i løpet av alle ukens dager fra mandag til fredag med fornavn til de ansatte som gjennomfører tilsyn.

I elevsakene vi har mottatt har skolen beskrevet hvordan den har fulgt med på de aktuelle elevene. Sakene inneholder hovedsakelig dokumentasjon i form av referater fra møter med foresatte, elevsamtaler og observasjoner. Det er ingen eksempler på bruk av eksempelvis trivselsundersøkelser og/eller sosiogram for å kartlegge de sosiale relasjonene mellom elevene.

Følge spesielt godt med på særskilt sårbare elever

På spørsmål i RefLex om rektor har sørget for å gjøre alle som jobber på skolen kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar, svarer konstituert rektor nei. Alle de andre ansatte svarer ja på dette spørsmålet, og det vises blant annet til at kontaktlærerne orienterer resten av personalet muntlig om elever med særskilte sårbarhetsfaktorer knyttet ved seg på planleggingsdager i starten av skoleåret. Det blir også vist til at det finnes gode rutiner i forbindelse med blant annet overgang fra barnehage til skole ved for eksempel møter med foreldre og at barna kommer på besøk på skolen.

Videre svarer blant annet konstituert rektor at skolen har en samarbeidsavtale med PPT, der elever med sårbarhetsfaktorer kan bli tatt opp i møter sammen med foreldre og PPT. Han viser også til at identifisering av særskilt sårbare elever er ett av temaene som det er planlagt å arbeide med framover i prosjektet «Læringsmiljøløftet».

Ut fra dokumentasjonen i RefLex kan vi se at ulike sårbarhetsfaktorer og risiko for å bli mobbet var ett av flere temaer på planleggingsdagen den 17.08.2021. Videre viser dokumentasjonen at det står beskrevet i dokumentet «Plan for overganger» på side 10 at foreldre til barn i barnehage med spesielle behov for oppfølging skal få tilbud om møter med aktuelle instanser før skolestart. I det samme dokumentet på side 19 fremgår det at elever i 7. klasse med særskilt behov for tilrettelegging og deres foreldre skal få tilbud om et overføringsmøte på høsten før de begynner på 8. trinn.

Til slutt står det i dokumentet «Implementeringsplan – arbeid med skolens psykososiale miljø – Fjellfoten skole», at det var planlagt å arbeide med delplikt 1 «Å følge med» og «Identifisering av blindsoner og sårbare elever» på en planleggingsdag den 17.11.2021.

På spørsmål om alle på skolen følger spesielt godt med på om de særskilt sårbare elevene har et trygt og godt skolemiljø, svarer konstituert rektor nei og alle de andre ansatte ja. Flere av de ansatte utdyper at skolen har styrket inspeksjon og tilsyn for elever som er spesielt sårbare, og at de ansatte som har denne oppgaven er markert tydelig i tilsynsplanen.

Dokumentasjonen viser at det i dokumentene «Tilsynsplan mellomtrinnet» og «Tilsynsplan småskoletrinnet» er markert hvilke ansatte som skal følge med på elever. I elevsakene vi har mottatt er det ikke beskrevet hvorvidt skolen har vurdert om det foreligger særskilte sårbarhetsfaktorer ved elevene.

Innhente informasjon fra elevene og dokumentere hvordan følge med

På spørsmål i RefLex om skolen innhenter informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet, og om det dokumenteres hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, svarer både konstituert rektor og alle de andre ansatte ja.

Konstituert rektor svarer at skolen følger med på elevene ved å gjennomføre og dokumentere elevsamtaler, utviklingssamtaler og Elevundersøkelsen. Det vises også til at skolen har beskrevet noen tiltak som skal bidra til å forebygge mobbing, som for eksempel trivselsuke, trivselsledere og fadderordning for 1. trinn. I tillegg svarer noen av de ansatte at de også får informasjon fra elevene blant annet gjennom klassens time.

I elevsakene vi har mottatt finnes det flere eksempler på dokumentasjon fra elevsamtaler og observasjoner. I tillegg har vi blant annet mottatt dokumentmal for oppsummering av utviklingssamtaler, beskrivelser av fadderordningen ved skolen, og en tids- og aktivitetsoversikt for trivselsuken i 2021.

Statsforvalterens vurderinger

Alle som jobber på skolen, skal ha eller få kompetanse til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Alle skal videre ha eller få kompetanse til å gjenkjenne hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Skolen skal også innhente informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet, og den skal dokumentere hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.^{1 2}

Statsforvalteren ser at kommunen og skolen har planer framover for å sikre at de ansatte har den nødvendige kompetansen om blant annet aktivitetsplikten, jf. dokumentene «Implementeringsplan – arbeid med skolens psykososiale miljø – Fjellfoten skole» og «LæringsMiljøLøftet³ i Nes kommune». Imidlertid vurderer vi at skolen på nåværende tidspunkt ikke i tilstrekkelig grad har synliggjort at alle ansatte har fått kompetanse i hvordan de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalteren vurderer at blant annet elevsamtaler, utviklingssamtaler og Elevundersøkelsen kan være egnet til å følge med på hvordan elevene har det på skolen. Samtidig mangler det opplysninger om hvordan skolen bruker informasjon og resultater fra Elevundersøkelsen eller andre undersøkelser som kartlegger elevenes trivsel til å følge med på elevene på en systematisk måte. Dokumentasjonen i elevsakene tyder på at opplysningene hovedsakelig stammer fra tiden

---

1 Les mer om plikten til å følge med her: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#6.4.1-plikt-til-a-folge-med>.

2 Se også <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-ledelse/#folge-med-og-kartlegge>.

3 Heretter i rapporten benevnt som «Læringsmiljøløftet».

etter at skolen har utarbeidet en aktivitetsplan, og at det i flere tilfeller er foreldrene til eleven som har meldt til skolen at eleven opplever et dårlig skolemiljø.

Rektor skal sørge for å gjøre alle som jobber på skolen, er kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Videre må rektor følge opp at alle som jobber på skolen, i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra, og følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare.⁴ Ut fra dokumentasjonen i RefLex kan vi se at elever med særskilt sårbarhet har vært tema på en planleggingsdag på skolen, og at det framover er planlagt å arbeide med temaet i forbindelse med prosjektet Læringsmiljøløftet. Når det gjelder elevdokumentasjonen kan vi som tidligere nevnt ikke se om skolen har vurdert om det foreligger særskilte sårbarhetsfaktorer i disse sakene. Basert på elevdokumentasjonen og svar i RefLex vurderer Statsforvalteren at det ikke er sannsynliggjort at alle som jobber på skolen har blitt gjort kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Videre er det ikke synliggjort at rektor følger opp at alle som jobber på skolen, i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra, og følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare.

Statsforvalteren ser også at det i forbindelse med «Læringsmiljøløftet» er planlagt å utarbeide rutiner for inspeksjon. Vi forutsetter at når rutinene er ferdige, så blir de gjort kjent og tilgjengelig for alle ansatte på skolen. Videre bør kommunen oppdatere informasjonen på sin nettside, slik at rutiner, skjemaer ol. er lett tilgjengelig.

Statsforvalterens konklusjon

- Alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de ansatte følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet.

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

2.2 Rettslig krav 2: Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig (RefLex 1.9 – 1.11)

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skolen skal dokumentere hvordan den griper inn.

---

⁴ Les mer om dette her: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-elever-med-sarskilt-sarbarhet/>.

Statsforvalterens undersøkelser

Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig? (RefLex 1.9 – 1.11)

Kompetanse til å gripe inn mot krenkelser

På spørsmål i RefLex om alle som jobber på skolen er kjent med hvordan de skal gripe inn mot krenkelser, svarer konstituert rektor nei mens de ansatte på skolen svarer ja. Konstituert rektor svarer at han per nå ikke har kjennskap til om de ansatte vet hvordan de skal gripe inn i situasjoner. Han viser til at det er planlagt å arbeide med temaet framover i forbindelse med «Læringsmiljøløftet». Flere av de ansatte viser til planleggingsdagen den 17.08.2021 der det var fokus på skolemiljø, og hvor det blant annet ble jobbet med skolens tiltaksplan. Andre svarer at de har tilsyn med elever som har behov for oppfølging, og viser til organiseringen av dette.

I dokumentet «Implementeringsplan – arbeid med skolens psykososiale miljø – Fjellfoten skole», fremgår det at det er planlagt å arbeide med delplikt 2 «Å gripe inn» den 10.01.2022 og 12.01.2022. Når det gjelder dokumentet «Tiltaksplan mot mobbing» viser vi til at vi tidligere i rapporten har vurdert at denne ikke er oppdatert etter gjeldende regelverk. Det står heller ikke noe i dette dokumentet om plikten til å gripe inn.

Griper alle som jobber på skolen alltid inn når de observerer krenkelser

I RefLex svarer konstituert rektor og alle de ansatte ja på spørsmål om de alltid griper inn mot krenkelser. Konstituert rektor svarer at han har observert situasjoner der ansatte har grepet inn, og at han oppfatter at alle skolens ansatte griper inn i situasjoner som tilsier det. Han er derimot usikker på hvordan de ansatte griper inn mot mindre synlige hendelser. Det er enighet blant de ansatte om at de alltid griper inn når de ser at elever blir krenket, og flere nevner også at de har en plikt til å gripe inn. Noen svarer at de informerer hverandre om situasjoner som oppstår, løser konflikter og varsler videre til rektor om situasjoner som de vurderer at krever dette.

I noen av elevsakene vi har mottatt kan vi se spor av at de ansatte griper inn og hvordan inngripen skjedde. Det går ikke frem av dokumentasjonen i elevsakene at ansatte har latt være å gripe inn når de har observert krenkelser.

Dokumentere situasjoner der ansatte griper inn mot krenkelser

I RefLex svarer konstituert rektor og noen av de ansatte nei, mens andre svarer ja på spørsmål om skolen dokumenterer at de griper inn mot krenkelser.

Konstituert rektor utdyper i sitt svar at han har ikke mottatt noen dokumentasjon ennå. Han viser til at en eventuell inngripen kan dokumenteres i dokumentet «Dokumentasjon av aktivitetsplikten» og at skolen har planlagt å ta i bruk et annet dokument, herunder «Hendelse(r), elever – for dokumentasjon og videre arbeid».

Noen av de ansatte svarer at de ikke har opplevd å være i situasjoner hvor inngripen må dokumenteres, mens andre svarer at de alltid dokumenterer dersom noe skjer. Videre svarer

noen at det finnes et skjema («Dokumentasjon på hendelse §9A-4»), men at dette i liten grad har vært tatt i bruk. De viser til at det er en liten skole, med åpen dør til rektor og mange møtepunkter i løpet av en dag, og at informasjon ofte blir gitt muntlig til rektor.

Plikten til å gripe inn er kort beskrevet i dokumentet «Dokumentasjon av aktivitetsplikten», og det er vist til noen eksempler på situasjoner, blant annet fysisk krenkelse, og stanse eller irettesette elever som krenker andre verbalt.

Videre er det i dokumentet «Hendelse(r), elever – for dokumentasjon og videre arbeid» plass til å skrive inn blant annet navn på elev eller elever, hvor hendelsen skjedde, en kort beskrivelse av hendelsen, hvem av de ansatte som var til stede og om elevens/elevenes foresatte ble varslet.

Til slutt ser vi at det er åpnet for at de ansatte kan skrive inn i dokumentet «Dokumentasjon på hendelse §9A-4» blant annet navn på elev som ble utsatt for noe, hva som skjedde og hvem som var innblandet, hva den ansatte gjorde med det vedkommende så/fikk høre, og kontaktlærers tilbakemelding til melder.

Det er ingen eksempler på bruk av disse malene eller dokumentene i elevsakene som vi har mottatt fra skolen.

Statsforvalterens vurderinger

I svarene i RefLex oppgir de ansatte at de alltid griper inn dersom noe skjer, og dessuten at rektor er lett tilgjengelig når det er nødvendig. Selv om det er positivt og ofte nødvendig at skolen følger opp hendelser som har oppstått, handler gripe inn-plikten om å stoppe forholdsvis akutte situasjoner «der og da». Det som kjennetegner plikten til å gripe inn, er at handlingen skjer umiddelbart og at den er rettet mot å stoppe en situasjon som pågår og er forholdsvis akutt. Det kan for eksempel dreie seg om å stanse en slåsskamp eller en annen fysisk krenkelse, om å stanse en utfrysningssituasjon eller stanse og irettesette elever som krenker andre verbalt.⁵

Rektor må sørge for at alle som jobber på skolen, har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Videre må rektor forsikre seg om at alle griper inn mot krenkelser, dersom det er mulig i praksis.

Statsforvalteren vurderer ut fra svarene i RefLex og dokumentasjonen vi har mottatt at det ikke er sannsynliggjort at det har blitt gitt kompetanse i hvilke situasjoner de som jobber på skolen har en plikt til å gripe inn og hvordan man skal gripe inn.

Ut ifra skolens dokumentasjon ser vi at skolen har tilgjengelig maler eller skjemaer som kan brukes til å dokumentere plikten til å gripe inn. Vi kan imidlertid ikke se av dokumentasjonen som

---

⁵ Les mer om plikten til å gripe inn her: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#6.4.2-plikt-til-a-gripe-inn>.

vi har mottatt at disse malene eller skjemaene er tatt i bruk. På bakgrunn av dette vurderer Statsforvalteren at det ikke er synliggjort at skolen dokumenterer hvordan den griper inn.

Statsforvalterens konklusjon

- Rektor sørger ikke for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

2.3 Rettslig krav 3: Plikten til å varsle rektor (RefLex 1.12 – 1.17)

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak.

Skolen skal dokumentere det den gjør for å varsle.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? (RefLex 1.12 – 1.14)

Blir rektor varslet

På spørsmål i RefLex om alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, svarer konstituert rektor nei mens de andre ansatte svarer ja.

Konstituert rektor utdyper at alle ansatte kan benytte dokumentet «Dokumentasjon på aktivitetsplikten», men at han ikke har blitt varslet om slike forhold. De fleste ansatte svarer at de varsler rektor. Noen utdyper at de varsler når det er grunn til bekymring, og at varslene som oftest blir gitt muntlig. Andre svarer at de i første omgang varsler nærmeste leder, og dersom leder er fraværende, så varsler de rektor.

Statsforvalteren ser at plikten til å varsle rektor er omtalt i dokumentet «Prosedyre for Opplæringsloven § 9A; Elevenes skolemiljø». Her står det blant annet at alle ansatte har plikt til å varsle rektor ved mistanke om, eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

I dokumentet «Dokumentasjon på aktivitetsplikten» står det at de ansatte skal beskrive hva det ble varslet om og tidspunkt for varslingen, mens i dokumentet «Dokumentasjon på hendelse §9A-4» kan man beskrive hvem som ble varslet og når.

Dokumentasjonen vi har mottatt i elevsakene viser at det ofte er foreldrene som har meldt ifra til skolen om at deres barn ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Får eleven beskjed om at rektor blir varslet

I RefLex svarer nesten alle ja på spørsmål om eleven alltid får beskjed om at rektor blir varslet. Noen av de ansatte svarer at de gir beskjed om at rektor blir informert og om hvordan saken følges opp. Andre svarer at skolen ikke har et eget skjema for varsling, men at det blir referatført i forbindelse med elevsamtalen. Konstituert rektor svarer imidlertid nei, og utdyper at han per nå ikke er blitt varslet om slike forhold.

Dokumentere tilfeller når rektor blir varslet

Konstituert rektor og flere av de andre ansatte svarer nei på spørsmål i RefLex om skolen dokumenterer tilfeller der en som jobber på skolen varsler rektor ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Konstituert rektor utdyper at det per nå ikke er utarbeidet et skjema for varsling til rektor. Noen av de ansatte som også har svart nei viser til at selve varselet ikke blir dokumentert, men at det kan være at skolen dokumenterer videre saksgang med referat og tiltak.

Dokumentasjonen viser at i flere av elevsakene har rektor hatt kjennskap til elevens opplevelse av et dårlig skolemiljø, og har blant annet gjennomført samtaler med eleven og kontakt med foresatte. Det er ingen opplysninger i elevsakene om tidspunkt eller lignende som kan gi informasjon om at rektor eventuelt ble varslet av noen av de som jobber på skolen.

Statsforvalterens vurderinger

Rektor må ha bestemt en fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre må rektor følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

Ut fra svarene i RefLex, varsler de fleste ansatte rektor, mens andre varsler nærmeste leder. Vi forstår det derfor slik at skolens fremgangsmåte for varsling innebærer at rektor ikke er den eneste på skolen som mottar varsler.

Gjennom delegering kan rektor fastsette at en annen person på skolen skal ta imot varslene, men rektor har fremdeles ansvaret for at varslingene håndteres på en forsvarlig måte. Delegeringen må derfor ivareta formålet om at rektor skal ha en overordnet og fullstendig oversikt, samt at informasjonen skal brukes til å følge opp enkeltsaker og inn i det systematiske

arbeidet. Dette betyr for eksempel at rektor har ansvaret for at sakene blir fulgt opp med undersøkelser og tiltak hvis det viser seg at det er nødvendig.⁶

Basert på dokumentasjonen som foreligger er det uklart om fremgangsmåten for varsling innebærer at nærmeste leder varsler videre til rektor og at rektor deretter alltid blir varslet etter at det har blitt utløst mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det er lav terskel for hva som skaper «mistanke om» eller «kjennskap til» at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø etter oppl. § 9 A-4 andre ledd første punktum. Det er forskjellige måter en som arbeider på skolen kan få mistanke om eller kjennskap til hvordan en elev opplever skolemiljøet. Mistanken kan for eksempel basere seg på observasjoner av elevene, tilbakemeldinger i undersøkelser, beskjeder fra foreldre eller medelever, eller aktivitet i sosiale medier. At en elev verbalt sier fra at han eller hun opplever mistrivsel på skolen, oppfyller kravet til at den som arbeider på skolen har «kjennskap». Man kan ikke forvente at eleven skal bruke lovens ordlyd eller voksnes begreper.⁷

Statsforvalteren vurderer at det ikke er sannsynliggjort at fremgangsmåten for varsling innebærer at alle som jobber på skolen varsler rektor, eller den som gjennom delegasjon skal motta varsler, ved mistanke om at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

I dokumentasjonen fra elevsakene ser det som nevnt ut til at det ofte er foresatte til eleven som opplever et dårlig skolemiljø som melder fra til skolen. Vi vil presisere at det er de ansatte ved skolen som har plikt til å varsle til rektor, og at elever eller foresatte ikke er omfattet av plikten til å varsle.

Statsforvalteren mener på bakgrunn av ulike svar i RefLex, og manglende dokumentasjon at det ikke er sannsynliggjort at eleven alltid får beskjed om at rektor vil bli varslet ved mistanke om at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Skolen må gjøre en konkret vurdering i den enkelte sak av hvorvidt eleven skal informeres før rektor varsles, da det kan være tilfeller der informasjon til eleven fører til at varslingen ikke kan skje raskt nok. Samtidig er informasjon til eleven en naturlig følge av elevens rett til å bli hørt i saker som vedrører dem, og en naturlig del av skolens kommunikasjon med eleven.⁸

Basert på dokumentasjonen som foreligger vurderer vi at det ikke er sannsynliggjort at skolen dokumenterer varsler.

---

6 Jf. Prop. 57 L (2016-2017) punkt 5.5.2.3. Les mer om dette her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-57-l-20162017/id2539013/?ch=5#kap5-5-2-3> og her:

<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#6.4.3-plikt-til-a-varsle>.

7 Les mer om dette her: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#6.4.3-plikt-til-a-varsle>.

8 Rettslig grunnlag for kravet om informasjon til eleven, er barnets rett til å bli hørt i saker som angår dem, jf. oppl. § 9 A-4 femte ledd, barnekonvensjonen art. 12 og Grunnloven § 104.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier? (RefLex 1.15 og 1.16)

Om hvilke saker de ansatte skal varsle om straks, og hvor raskt de ansatte skal varsle om andre saker

På spørsmål i RefLex om rektor har avklart hvilke saker som skal varsles om straks og hvor raskt det skal varsles om andre saker, svarer konstituert rektor og flesteparten av de ansatte nei.

Konstituert rektor og noen av de ansatte utdyper at temaet ikke er avklart ennå, og viser til at det er planlagt å arbeide med temaet i forbindelse med «Læringsmiljøløftet».

Det går ikke fram av dokumentasjonen fra skolen hvor raskt de ansatte skal varsle rektor, eller i hvilke saker de skal varsle om straks.

Om rektor alltid blir varslet så raskt som saken tilsier

I RefLex svarer konstituert rektor nei på spørsmålet om alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier. De ansatte svarer ja, og noen utdyper at rektor alltid varsles i alvorlige tilfeller. Videre er det beskrevet at det har vært praksis med muntlig varsling ved skolen.

Det framgår ikke av dokumentene i RefLex eller av elevsakene hvorvidt det har blitt varslet så raskt som saken tilsier.

Statsforvalterens vurderinger

Skolens fremgangsmåte for varsling må bestemme hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om med én gang, og hvor raskt de skal varsle om andre saker. Rektor må følge opp at de som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier i praksis.

Slik det kommer frem i lovens forarbeider, må hvor raskt en sak skal varsles til rektor, vurderes fra sak til sak. Alvorlige saker skal varsles straks. I andre saker kan det være forsvarlig å vente litt lenger, for eksempel til slutten av skoledagen eller til ukentlige oppsummeringer. Skolene må selv finne egne løsninger og rutiner for hvordan og når varslingen skal skje. Det må tas hensyn til formålet med regelen og at skolemiljø saker er tidssensitive. Barnets beste vil være et viktig moment i denne vurderingen.⁹

Ved at rektor ikke har bestemt i hvilke saker de ansatte skal varsle om straks og hvor raskt de skal varsle rektor om andre saker, vurderer Statsforvalteren at rektor ikke får fulgt opp at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier.

---

⁹ Jf. I Prop. 57 L (2016-2017) punkt 5.5.2.3. Les mer om tidspunkt for varsling i Utdanningsdirektoratets rundskriv om skolemiljø: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#6.4.3-plikt-til-a-varsle>.

Statsforvalterens undersøkelser

Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller? (RefLex 1.17)

På spørsmål i RefLex om rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller, svarer konstituert rektor ja. Han utdyper svaret ved å vise til at saker eksempelvis blir tatt opp per telefon eller i møte med skoleeier. Statsforvalteren har mottatt eksempel på et slikt varsel.

Statsforvalterens vurderinger

Hva som er et alvorlig tilfelle, vil bero på en skjønnsmessig vurdering. Formålet med at rektor i alvorlige tilfeller skal varsle skoleeier, er at skoleeier i slike tilfeller bør gjøres kjent med saken og involvere seg i hvordan saken løses. Eksempler på hva som regnes som alvorlig, er saker der krenkelsene er særlig voldelige eller på andre måter svært integritetskrenkende. Hvis flere elever er involvert i mobbing av en enkeltelev, kan det også tenkes at saken vil regnes som alvorlig. Det samme kan være tilfelle i situasjoner der krenkelsene har pågått over lang tid, uten at skoleledelsen har klart å løse saken. Også digital mobbing på tvers av skoler og grove trusler gjennom sosiale medier kan tenkes å utgjøre et særlig tilfelle. Det stilles ikke krav til hvor raskt rektor skal varsle skoleeier. Rektor må vurdere dette i den enkelte saken, og hensynet til barnets beste er et viktig moment i vurderingen.¹⁰

Slik det kommer frem av dokumentasjonen vi har mottatt er konstituert rektor kjent med at skoleeier skal varsles om alvorlige tilfeller, og hvilke typer saker dette kan være. Statsforvalteren kan ikke se av dokumentasjonen vi har mottatt at det er beskrevet alvorlige saker eller saker som har vart over tid uten å ha blitt løst. Med bakgrunn i dette vurderer vi at rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller.

Statsforvalterens konklusjon

- Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier.
- Rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller.

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

2.4 Rettslig krav 4: Plikten til å undersøke alle saker (RefLex 1.19–1.23)

Så snart skolen får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal den undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Skolen skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

---

¹⁰ Jf. Prop. 57 L (2017-2017) s. 5.5.2.3. Les mer om dette her: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#6.4.3-plikt-til-a-varsle>.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Skolen må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt.

Skolen skal dokumentere hvordan den undersøker saken.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? (RefLex 1.19, 1.20, 1.21 og 1.23)

Alltid undersøke saken

I RefLex svarer alle ansatte ja på spørsmål om skolen alltid undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Konstituert rektor viser til at skolens plikt til å undersøke vil bli tema framover i forbindelse med «Læringsmiljøløftet», og at han ikke er kjent med en rutine for dette per nå. Videre skriver konstituert rektor at en sak blir undersøkt når han selv får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Konstituert rektor gjennomfører samtaler med alle elever, også elever som har vært vitne til hendelser og elever som skal ha vært utøvende part. Her vises det til prinsippet om kontradiksjon. Flere av de ansatte svarer at de gjennomfører nærmere undersøkelser i form av elevsamtaler, observasjoner, og ved samarbeid med foreldrene. Noen av de ansatte svarer at de fleste av sakene løser seg uten at det blir laget en aktivitetsplan.

I dokumentet «Prosedyre for Opplæringsloven § 9A; Elevenes skolemiljø» står det blant annet at alle ansatte skal undersøke hva som skaper mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre er det beskrevet i dokumentet «Dokumentasjon av aktivitetsplikten», under punkt 4 om «Undersøkelse/konklusjon» at en eventuell hendelse og konklusjon skal dokumenteres i form av en kort beskrivelse, og at det er kontaktlærer/SFO-leder som er ansvarlig. I dokumentet «Implementeringsplan – arbeid med skolens psykososiale miljø – Fjellfoten skole» fremgår det at det er planlagt å arbeide med delplikt 4 – plikten til å undersøke etter nyttår.

I et flertall av elevsakene som Statsforvalteren har mottatt er det beskrevet at undersøkelsen har bestått av samtaler med eleven selv og med andre involverte elever, møter og telefonsamtaler med foresatte og observasjoner.

Alltid i undersøkelse få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen og hva i omgivelsene som påvirker elevens opplevelse av skolemiljøet

På spørsmål i RefLex om undersøkelsen alltid får fram fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet, og om eleven opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, svarer de fleste ansatte ja. Konstituert rektor svarer at elevens opplevelse blir avdekket gjennom det som eleven og foreldrene formidler. Det bemerkes at konstituert rektor uttaler seg på bakgrunn av saker som er kjent for ham fra nyere tid og som han selv har vært involvert i. Noen av de ansatte svarer nei på

dette spørsmålet. De begrunner dette med at selv om de som regel får en god oversikt over situasjonen, er det ikke alltid så enkelt å få riktige opplysninger fra begge parter fordi det ofte er elevens selektive oppfatning som kommer fram.

I elevsakene kommer det ikke alltid tydelig fram hvilke undersøkelser som er gjort og hva som er resultatet av undersøkelsene av beskrivelsene i feltet «Hva skal denne planen løse» i aktivitetsplanene.

Alltid høre involverte elever

På spørsmål i RefLex om involverte elever alltid blir hørt når saker undersøkes, svarer konstituert rektor nei, mens de andre ansatte svarer ja. Flere av de ansatte svarer at det alltid gjennomføres samtaler med både den som føler seg krenket og andre involverte elever, slik at den enkelte elev skal få fortelle om sin side av saken. Konstituert rektor svarer at i de sakene han er kjent med, så vet han at alle som er involvert i saken blir hørt. Derimot kjenner han ikke til at det foreligger en rutine som sikrer dette, og kan ikke bekrefte at alle involverte elever blir hørt. Som tidligere nevnt viser dokumentasjonen i et flertall av elevsakene at undersøkelsen blant annet har bestått av samtaler både med eleven selv, og med andre involverte elever.

Dokumentere hvordan undersøke

Både konstituert rektor og flere av de ansatte svarer ja på spørsmålet om skolen dokumenterer hvordan de undersøker saker ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. De ansatte svarer også at de dokumenterer elevsamtaler og utviklingssamtaler, og at det blir skrevet referat fra møter. Videre svarer noen at lærerne skriver egne notater, men at det er ulik praksis for oppbevaring og arkivering av dokumentasjon. Noen ansatte svarer nei på dette spørsmålet, og utdyper at det ikke er noen faste rutiner på hvordan de skal dokumentere undersøkelsene.

I alle elevsakene vi har mottatt er det beskrivelser fra samtaler med elev og/eller foresatte om situasjonen. I de nyeste sakene finner vi flere eksempler på notater fra elevsamtaler og referater fra møter med foreldre, men bare ett eksempel på bruk av dokumentmalen for utviklingssamtaler.

Statsforvalterens vurderinger

Skolens fremgangsmåte for undersøkelser må sikre at alle saker blir tilstrekkelig undersøkt. Rektor må følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis, med mindre rektor selv undersøker sakene. Det framgår av Prop. 57 L (2016-2017) at undersøkelsesplikten inntreffer når en ansatt har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke «har et trygt og godt skolemiljø». Retten til et trygt og godt skolemiljø innebærer mer enn frihet fra krenkelser og avgrenses dessuten ikke av årsaken til at eleven ikke opplever å ha det trygt og godt. Videre står det at undersøkelsesplikten handler om å undersøke hva som ligger bak elevenes opplevelse, ikke å framskaffe og vurdere bevis for eller mot at krenkelser eller mobbing har skjedd.¹¹

---

¹¹ Les mer om dette her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-57-l-20162017/id2539013/?ch=5#kap5-5-2-4>.

Konstituert rektor har svart i RefLex at per nå er ikke alle ansatte kjent med skolens rutine for å undersøke. Likevel viser den innsendte dokumentasjonen i de nyeste elevsakene at undersøkelsene blir gjort på stort sett samme måte. Statsforvalteren anser det som positivt at kommunen og skolen har planer framover om å utvikle en felles kunnskap og forståelse hos de ansatte om blant annet plikten til å undersøke.

Dokumentasjonen i de nyeste elevsakene underbygger at man snakker med eleven ved at det er flere skriftlige notater fra elevsamtaler. Det er også dokumentert at man har gjennomført samtaler med andre elever.

Skolen må sørge for at det innhentes nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Undersøkelsene må få frem hva som ligger bak elevens opplevelse. For å kunne oppfylle tiltaksplikten og sette inn egnede tiltak til barnets beste i en konkret situasjon, må skolen gjøre nødvendige undersøkelser slik at de vet hva som er de reelle utfordringene og hvilke elever som er berørt. Det er viktig at skolen ser elevens skolemiljø i en helhet. Det kan derfor være aktuelt å undersøke bakenforliggende faktorer som gruppedynamikker, kultur og makt- eller belønningsstrukturer. Skolen må vurdere konkret hvor grundige undersøkelser skal være. Her vil sakens alvorlighetsgrad og elevens særskilte sårbarhet kunne ha betydning.

Svarene fra flere av de ansatte i RefLex gir i liten grad informasjon om hvordan skolen gjennomfører undersøkelser, bortsett fra at det hovedsakelig gjennomføres samtaler med elever. I de nyeste elevsakene er det dokumentert at det i tillegg til samtaler med elevene, er gjennomført observasjoner og at det har vært en dialog med foresatte.

Basert på dokumentasjonen i elevsakene kan vi ikke se at skolen har brukt andre metoder for å kartlegge faktorer i skolemiljøet som kan bidra til utrygghet, slik som for eksempel sosiogram, trivselsundersøkelser eller ikke-anonyme spørreundersøkelser. Statsforvalteren vurderer at kartleggingsverktøyene som det er vist til ikke er tilstrekkelige til å eksempelvis kunne få fram bakenforliggende årsaker til at en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Skolen må dokumentere hvordan skolemiljøet til eleven er undersøkt. I dokumentasjonen i alle elevsakene er det beskrevet i aktivitetsplanen at det har vært gjennomført samtaler med eleven, mens i de nyeste sakene er det i tillegg lagt ved skriftlige notater fra samtaler med elever, referater fra møter og notater fra annen kontakt med foreldrene, samt at det har vært gjennomført observasjoner. Basert på dokumentasjonen i de nyeste elevsakene ser vi at skolen har en enhetlig rutine og praksis for hvordan undersøkelser blir dokumentert.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest? (RefLex 1.22)

I RefLex svarer et flertall av de ansatte ja på spørsmål om skolen alltid undersøker saken snarest. Konstituert rektor svarer imidlertid nei og utdyper svaret med at det mangler rutine for varsling av rektor og rutine for undersøkelse av en sak. Konstituert rektor kan ikke bekrefte at det settes i gang undersøkelser i alle saker snarest.

I alle elevsakene som Statsforvalteren har mottatt er det beskrevet tidspunkt for når den aktuelle elevens aktivitetsplan ble opprettet. I noen av de eldste sakene kommer det ikke klart fram når undersøkelsene startet og når undersøkelsene eventuelt var ferdige.

Statsforvalterens vurderinger

Skolens fremgangsmåte må sikre at skolen undersøker saken snarest. Rektor må følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis, med mindre rektor selv undersøker sakene.

Konstituert rektor har informert om at skolen mangler rutiner, både i forbindelse med å varsle rektor og ved undersøkelse av en sak. Det er uklart for oss når skolen startet med undersøkelsene i de eldste sakene. I de nyeste elevsakene, der undersøkelsene ble gjennomført av konstituert rektor, har skolen dokumentert at det ble gjort undersøkelser kort tid etter at han ble varslet om saken. Statsforvalteren vurderer at det er sannsynliggjort at det nå følges en bestemt fremgangsmåte for hvor raskt en sak skal bli undersøkt.

Statsforvalterens konklusjon

- Rektor sikrer ikke at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken snarest.

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

2.5 Rettslig krav 5: Plikten til å sette inn egnede tiltak (RefLex 1.25 – 1.28)

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Skolen skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Skolen må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Skolen må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at skolen kan sette elevens beste til side. Skolen må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal skolen gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av den i den enkelte saken.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?
(RefLex 1.25)

På spørsmål i RefLex om eleven alltid får uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen, svarer både konstituert rektor og noen av de ansatte ja. Konstituert rektor utdyper at selv om skolen per nå ikke har en utarbeidet en rutine for elevens rett til å uttale seg, får eleven alltid uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen. Også de andre ansatte som har svart ja mener at alle elever blir hørt. Noen ansatte har svart nei og begrunner dette med at de er bare kjent med én slik sak, og at det da bare var foresatte som var til stede.

I elevdokumentasjonen som Statsforvalteren har mottatt kommer det fram at i de nyeste sakene har elevene fått mulighet til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen. I de eldre sakene kommer det ikke tydelig frem om elevene har fått uttalt seg om dette.

Statsforvalterens vurderinger

Slik det fremgår av oppl. § 9 A-4 femte ledd skal skolen sørge for at involverte elever blir hørt. Barn som er i stand til å danne seg sine egne synspunkter, skal gis særlig anledning til å bli hørt i enhver avgjørelse som angår barnet, jf. Barnekonvensjonen art. 12.¹²

Statsforvalteren ser ut ifra dokumentasjonen i de nyere elevsakene at skolen snakker med elever som ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Vi vurderer derfor at det er sannsynliggjort at skolen tilrettelegger for at elevene skal få anledning til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanene.

Statsforvalterens undersøkelser

Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt? (RefLex 1.26–1.28)

Setter alltid inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Samtlige av skolens ansatte svarer ja på spørsmål i RefLex om skolen alltid setter inn tiltak når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det er satt inn tiltak i alle elevsakene vi har mottatt.

I dokumentet «Prosedyre for Opplæringsloven § 9A; Elevenes skolemiljø» står det blant annet at skolen ved rektor har ansvar for å sette inn tiltak helt til eleven har det trygt og godt.

Tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevens helhetlige behov og elevens beste

På spørsmål i RefLex om tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevenes helhetlige behov og elevenes beste, svarer alle de ansatte ja. Konstituert rektor svarer at han er opptatt av å sette inn tiltak raskt for å forhindre videre utvikling av problemet. Basert på de sakene som konstituert rektor kjenner til, så er tiltakene godt tilpasset i type og omfang. Noen

---

¹² Les mer om dette her: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#6.7-elevens-rett-til-a-bli-hort-og-plikten-til-a-ta-hensyn-til-elevens-beste>.

ansatte svarer at i noen tilfeller kan ressurser være en utfordring, og at dette kan gå ut over omfanget og oppfølgingen av tiltakene.

Det er opprettet aktivitetsplan med tiltak i alle elevsakene vi har mottatt. Tiltakene er stort sett både individrettede og rettet mot andre elever eller mot klassen. Beskrivelsene av tiltakene er i all hovedsak generelle, og i liten grad detaljerte. Det går ikke tydelig fram om det er gjort en vurdering av den enkelte elevs helhetlige behov og elevens beste i utformingen av tiltakene.

Statsforvalterens vurderinger

Når en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, plikter skolen å sette inn tiltak, uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. De ansattes svar i RefLex viser at skolen iverksetter tiltak når en elev ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Dokumentasjonen i elevsakene viser det samme.

Hvilke tiltak som er egnet og valg mellom tiltak skal baseres på faglige vurderinger og forutsetter at de ansatte har oppdatert og tilstrekkelig kompetanse om skolemiljø og arbeid mot mobbing og andre krenkelser. Godt faglig skjønn baserer seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Det skal ligge faglige vurderinger til grunn for hvilke tiltak som er aktuelle og hvilke tiltak skolen setter inn i en konkret sak.¹³ Tiltakene må tilpasses saken, elevens helhetlige behov og elevens beste.¹⁴ Slik det fremgår av oppl. § 9 A-4 femte ledd skal elevens beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid.

Rektor skal sikre at skolen setter inn de tiltak som med rimelighet kan forventes i den enkelte sak. I dette ligger at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte som sikrer at skolen setter inn egnede tiltak i alle saker. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen bruker fremgangsmåten i praksis.

Basert på dokumentasjonen som foreligger vurderer Statsforvalteren at det mangler tydelig informasjon om tiltakene som iverksettes. Videre går det ikke fram om fremgangsmåten sikrer at tiltakene er faglig forankret eller hvilke vurderinger som er gjort for de tiltakene som er blitt valgt og iverksatt. Det er heller ikke synliggjort at fremgangsmåten sikrer at tiltakene alltid tilpasses saken, elevens helhetlige behov og hvorfor tiltakene er til elevens beste.

Statsforvalterens konklusjon

- Rektor sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.
- Rektor sikrer ikke at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

---

¹³ Les mer om dette her: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#6.4.5-plikt-til-a-sette-inn-tiltak> og <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-57-l-20162017/id2539013/?ch=5#kap5-5-2-5>.

¹⁴ Les mer om dette her: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-vurdering-av-elevens-beste>.

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

3 Statsforvalterens reaksjoner

3.1 Pålegg om retting

Statsforvalteren har funnet at Nes kommune ikke overholder regelverket på alle områder. Vi pålegger kommunen å rette opp følgende, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4:

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-4 og 9-1. Nes kommune må i den forbindelse se til at:

- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet.
- Rektor sørger for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

3.2 Oppfølging av påleggene

Nes kommune skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan det har blitt rettet.

Frist for innsending er **14.05.2022**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før kommunen, gjennom erklæringen og redegjørelsen, har vist at påleggene er rettet.

Når vi avslutter tilsynet, vil vi utarbeide et informasjonsskriv for elever og foreldre som oppsummerer tilsynet og skolens tiltak.

4 Kommunen har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Nes kommune kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis kommunen klager, må det gjøres innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til kommunen, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Kommunen sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med kommunen, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

Kommunen kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Kommunen er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Statsforvalteren i Oslo og Viken

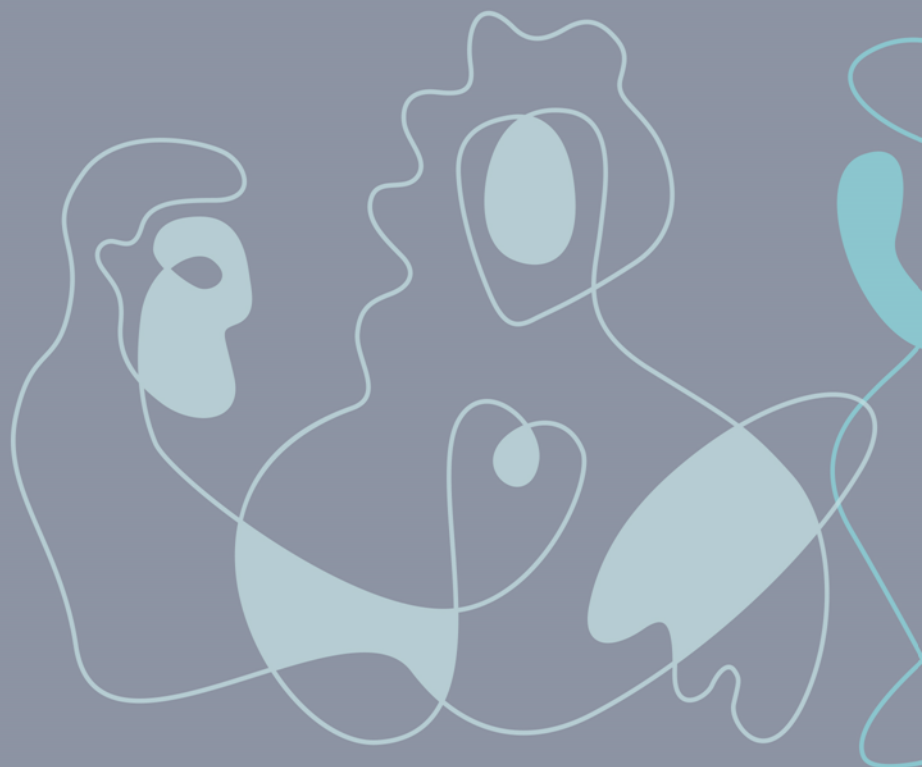
Oslo, 14.02.2022

Morten Strand, seniorrådgiver (tilsynsleder)/Kristoffer Niemi-Olsen, rådgiver/Nina Røsæg, rådgiver

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

5 Dokumenter

Følgende dokumenter ble innsendt fra skolen og er benyttet i løpet av gjennomføringen av tilsynet:

- Fagdag 170821 (presentasjon)
- Eksempler på aktivitetsplaner
- Notat fra samtale med elev
- Psykologisk førstehjelp (illustrasjon av Hjelpehånda og Følelshjulet)
- LæringsMiljøLøftet i Nes kommune – styringsdokument
- Implementeringsplan – arbeid med skolens psykososiale miljø – Fjellfoten skole
- Utviklingssamtale (Dokumentmal)
- Prosedyre for Opplæringsloven § 9A; Elevenes skolemiljø – Nes kommune
- Sosial læring og livsmestring 2019-2022 – Nes kommune
- Tiltaksplan mot mobbing – Fjellfoten skole
- Elevsamtaler (mal for skjema til bruk for 1.-2. klasse og mal for skjema til bruk for 3.-7. klasse)
- Utviklingssamtale 3. – 4. trinn (Dokumentmal)
- Utviklingssamtale 1. – 2. trinn (Dokumentmal)
- Referat UVA 150921
- Plan for overganger – Nes kommune
- Samarbeidsavtale mellom Fjellfoten skole og Pedagogisk tjeneste 2021/22
- Tilsynsplan mellomtrinnet
- Tilsynsplan småskoletrinnet
- Kvalitetssikring av elevundersøkelsen – Nes kommune
- Rutiner for bruk av Spekter i Nes kommune
- Utviklingssamtale 5. – 7. trinn (Dokumentmal)
- Utviklingssamtaler høsten 2021
- Fadderordning ved Fjellfoten skole
- Oppsummering fra utviklingssamtalen i Visma
- Trivselsuke 2021
- Dokumentasjon av aktivitetsplikten § 9 A-4
- Hendelse(r), elever – for dokumentasjon og videre arbeid (Dokumentmal)
- Dokumentasjon på hendelse § 9A-4
- E-postmelding til skoleeier om drøfting av sak
- Eksempel på observasjoner av elev i skolegården

I tillegg har skolen oversendt dokumentasjon til et utvalg av elevsaker via Sikker melding til Statsforvalteren.